

ГРОДЗЕНСКИ УНІВЕРСІТЭТ

ГАЗЕТА ГРОДЗЕНСКАГА ДЗЯРЖАЎНАГА
УНІВЕРСІТЭТА ІМЯ ЯНКИ КУПАЛЫ

Выдаецца з 1986 года * № 7 (247) 1 кастрычніка 1997 года, серада
Выходзіць адзін раз у месяц * Распаўсюджваецца бясплатна

С днем учителя!

Каждый год в начале октября отмечается светлый праздник - День учителя. Самым непосредственным образом этот праздник касается нашего коллектива: ведь в стенах университета опытные, с именем и званием ученые-педагоги растят новое поколение учителей. Более того, преподаватели университета теперь пошли в школы, гимназии, лицеи, чтобы с самого раннего возраста помочь юным раскрыться, определиться в выборе профессии, чтобы подготовить школьников к учебе в вузе. Материалы о связи университета со школой на примере лица. № 1 читайте на 3-5 страницах. Надеемся, они будут интересны нашим читателям уже потому, что многие их авторы - выпускники университета. И рассказывают они о школе захватывающе, живо, интересно...

ЦИТАТА НОМЕРА:

**"Мудр, кто знает
нужное, а не многое".**

Эскил.

Нашы інтэрв'ю

БУДУ НАСТАЎНІЦАЙ...

Таццяна Ваглай у дэканце факультэта псіхалогіі і педагогікі назвала як адну з лепшых студэнтак. Выдатніца, сціплая, мэтанакіраваная. Ад такіх, як Таня, залежыць заўтрашні дзень школы. Гэта адчуваецца, калі размаўляеш з ёю.

- Таня, чаму ты выбрала професію педагога?

- А як жа інакш? У нас уся сям'я - настаўнікі. Тата выкладае фізіку. Бабуля і дзядуля таксама педагогі. Мовы, літаратура, гісторыя - такі вась набор дысцыплін.

Новая кафедра

З новага навучальнага года на факультэце гісторыі і культуры пачала дзейнічаць кафедра паліталогіі і сацыялогіі. А гэта значыць, што студэнтам будучы выкладацца такія дысцыпліны, як паліталогія, сацыялогія, геапалітыка.

І з першых крокаў, з першага разумення сваёй існасці я адчувала сябе ў педагагічным, дакладней, школьным асяроддзі.

- Ты з Гродна?

- Не, я родам з Мастоў. Там і бацькі. Скончыла сярэднюю школу з залатым медалём. Паступіла ва універсітэт па выніках субяедавання. Вядома, рабіла ўсё магчымае, каб даказаць, што я не выпадковы чалавек на факультэце. Медаль дапамог не толькі ў паступленні. У мяне трывалыя веды, а вучыцца на "выдатна" не так ужо і цяжка. Патрэбна толькі жаданне. А жыву я не ў інтэрнаце, а ў бабулі.

- Чаму ты выбрала аддзяленне выяўленчага мастацтва?

- Вельмі люблю маляваць. Асабліва нашу беларускую прыроду. А яна багатая, насычаная фарбамі, асабліва ўвосень. Кажуць, нядарна атрымліваецца. Скончыла мастацкую школу ў Мастах, паралі працягваць навучанне. Вельмі задаволена, што вучуся тут.

- Як ты уяўляеш сваю будучыню?

- Буду настаўніцай. Магчыма, прыеду працаваць у сваю ж школу. Цяпер не гэта важна. Галоўнае - атрымаць веды. Разумею, што многае залежыць ад нас, у тым ліку - і будучыня...

Запісала Л. ДАНИЛАВА.

На здымку: студэнтка III курса факультэта псіхалогіі і педагогікі

**Таццяна Ваглай.
Фота Ул. САРОКІНА.**

Шчыры дзякуй

Ўсім супрацоўнікам універсітэта, асабліва выконваючаму абавязкі рэктара С.А. Маскевічу, дэкану філалагічнага факультэта Т.І. Тамашэвічу, загадчыку кафедры беларускай літаратуры М.У. Мікулічу за неабякавае да майго лёсу.

Пятро МАЛЯЎКА.

* * *

ВІНШАВАЛЬНАЯ ПАШТОЎКА

Віншваем нашых юбіляраў і нагадваем, калі і каго можна павіншаваць з нагоды юбілею.

* 1 кастрычніка - *Тамару Ільінічну БОБІКАВУ* - сакратара.

* 1 кастрычніка - *Аляксандра Сямёнавіча ШЧАГЛОВА* - рабочага.

* 4 кастрычніка - *Леаніда Станіслававіча ГАЙДУ* - дацэнта кафедры лазернай фізікі і спектраскапіі.

* 8 кастрычніка - *Наталлю Мікалаеўну САБАЛЕЎСКУЮ* - старшага выкладчыка кафедры рускай і замежнай літаратуры.

* 12 кастрычніка - *Надзею Сямёнаўну ГРАБЯНШЧЫКОВУ* - дацэнта кафедры рускай мовы.

* 15 кастрычніка - *Галіну Мікалаеўну ШЫПЕТКА* - прыбіральшчыцу.

* * *

СЭЖНЯ

Ў ЖУМАРЫ:

*** Настаўнік сённяшні і будучы
* Н о в ы я
выданні
* Да 85-годдзя
з дня нараджэння
Максіма Танка**

Афіцыйна

САВЕТ УНІВЕРСІТЭТА

Першы ў гэтым навучальным годзе Савет універсітэта праводзіў сваё пасяджэнне 5 верасня. На парадку дня стаялі пытанні аб выніках дзяржаўных экзаменаў 1997 года - дакладчык праэктар па вучэбнай рабоце Л.В. Рычкова, і аб выніках уступных экзаменаў 1997 года - дакладчык - адказны сакратар прыёмнай камісіі Т.Э. Можджар.

Камісіі па прыёму дзяржаўных экзаменаў, - паведаміла Л.В. Рычкова, - упершыню працавалі ва ўмовах няпэўнай нармаўнай базы. Старыя палажэнні ўжо адзілі, новыя яшчэ не былі зацверджаны. Гэта ўскладняла работу. Здавалі дзяржэкзамены 885 чалавек на дзённай форме і 587 - на завочнай. Адзнаку "выдатна" атрымалі 231 выпускнік дзённага аддзялення і 121 - завочнага. Працавалі 37 дзяржаўных экзаменацыйных камісій. 12 з іх працавалі пад кіраўніцтвам выкладчыкаў з іншых ВНУ.

Праведзены аналіз паказаў, што камісіі працавалі вынікова.

Адказны сакратар прыёмнай камісіі Т.Э. Можджар праінфармаваў членаў Савета аб выніках работы прыёмнай камісіі. Цікавыя лічбы: 49 працэнтаў абітурыентаў паступілі на першы курс па выніках субяседавання. Усяго ж здавалі ўступныя экзамены 3331 чалавек - слухачы АДП і абітурыенты. Прыняты на першы курс усяго 2072 чалавекі. Кожны трэці з іх - медаліст.

АБМЕРКАВАНА
РЭКТАРАТАМ

На пасяджэнні рэктарата 8 верасня заслухана пытанне аб праблемах інтэрнатаў. З інфармацыяй выступіў начальнік аддзела выхавання Г.М. Кабяк.

Інтэрнаты універсітэта размешчаны ў даволі старых памяшканнях. Даводзіцца прыкладаць шмат намаганняў, каб яны адпавядалі патрабаванням часу. Напрыклад, інтэрнат № 3, які знаходзіцца на БЛК, да сёлетняга года не меў капітальнага рамонту. І тут нямала бытавых праблем для студэнтаў. Але сёлета рамонт зроблены, капітальна адрамантаваны душ, іншыя месцы грамадскага карыстання.

Агульная для ўсіх інтэрнатаў з'ява - гэта тое, што яны выходзяць за практычны магчымасці. Інакш кажучы, перапоўненыя.

Толькі ў інтэрнаце № 4 можна адзначыць нейкую сістэму ў выхавальнай рабоце, парадак і ўтульнасць у пакоях і холах. Выклікае занепакоенасць становішча ў інтэрнаце № 2. Тут здараюцца не вельмі прыемныя з'явы, і ўвесь час даводзіцца трымаць гэты інтэрнат пад кантролем.

На гэтым жа пасяджэнні была заслухана інфармацыя начальніка вучэбна-метадычнага аддзела Т.А. Бадзюковай аб рабоце творчых калектываў па стварэнні новага пакалення метадычнай дакументацыі.

ГрГУ падготовіў к выданню ўчебнае пазобіе
"Гісторыя філасофіі" на беларускай мове

Вспомните студенческие годы. Охотно ли Вы посещали лекции по марксистско-ленинской философии? Иные преподаватели вам пытались внушить, что основным вопросом философии как особой науки является проблема отношения мышления к бытию, сознания к материи, а современным буржуазным теориям, дескать, присущи антифилософские тенденции. Знания и способности студента порой оценивались не по тому, что он любит мудрость (философия с греческого - люблю мудрость), а по тому, на каких позициях - материалистических или идеалистических - стоит будущий специалист.

Древние утверждали, что "времена меняются, и мы меняемся в них". Да, мы живем в новое время. Философия не ликвидируется как наука, она по-прежнему развивается как особая наука, продолжая лучшие традиции мировой философии. История философии не переписывается в угоду новым идеологиям, а переосмысливается, ибо мы меняемся во времени, меняются наши мироощущение и мировосприятие. Уже начинают появляться учебные пособия, авторы которых предлагают существенно обновленную структуру курса и стремятся преодолеть недостатки прежней советской учебной литературы по истории философии. В частности, мы уже не наблюдаем односторонне классовый подход к анализу явлений, конфронтационное восприятие отношений между материализмом и идеализмом, предвзятую интерпретацию творчества некоторых философов.

Именно этим отличается "Гистория философии" под редакцией Ч.С. Кирвеля - первое в Республике Беларусь учебное пособие по истории философии. В нем дано систематическое изложение основных историко-философских проблем, начиная с момента их зарождения и кончая изложением общественной мысли Беларуси.

Рассказывает главный редактор учебного пособия "Гистория философии", заведующий кафедрой философии Гродненского государственного университета имени Янки Купалы, доктор философских наук, профессор Ч.С. Кирвель:

- Позади многолетняя научная и творческая работа коллектива авторов нашего университета. "Гистория философии" допущена Министерством образования республики в качестве учебного пособия для студентов высших учебных заведений. Мы, авторы, ставили перед собой реальную и

конкретную цель - представить процесс становления и развития философского знания в систематизированном и главное - в доступном изложении. Конечно, понимали, что это далеко не простая задача. Понадобилось анализировать разнообразные материалы по отдельным философским направлениям, течениям, школам. Надо было выявить основные тенденции в развитии философии. Полагаю, что с решением этой достаточно сложной задачи в значительной степени удалось справиться.

Кстати, успех авторского коллектива Гродненского госуниверситета отмечают и рецензенты: кафедра философии Белорусского университета информатики и радиоэлектроники (зав. кафедрой профессор Ю.А. Харин); заведующий кафедрой философии и

"провал", как перерыв в развитии культуры, в том числе и философии, а как специфический этап ее дальнейшего развития.

В учебном пособии представлен достаточно широкий тематический диапазон. Здесь Вы не найдете привычного, устоявшегося понимания эпохи Возрождения как абсолютного позитивного явления. Последняя показана во всей противоречивости своего социокультурного контекста, в рамках которого постепенно происходило смещение акцентов в сторону материальных ценностей и прагматических результатов. Несомненный интерес представляет и анализ философии эпохи Просвещения. Расширен круг философских направлений и течений, традиционно рассматриваемых в учебниках. В частности, предложен философский анализ оккультизма как явления духовной жизни

XX века. В тематической структуре учебного пособия достаточно широко и многопланово представлена русская философия, включая ее эмигрантскую ветвь.

Отдельная глава посвящена истории философской и общественной мысли

Беларуси. В ней рассматриваются некоторые особенности и проблемы историко-философских процессов от средневековья до начала XX века. Примечательно то, что эта глава представляет собой синтез имеющихся в этой области знаний.

Первоначально учебное пособие было задумано как "Введение в историю философии". Однако по мере того, как пласт за пластом открывали новые, но хорошо забытые старые материалы по отдельным философским направлениям и течениям, как по-новому они переосмысливались, становилось ясно: получается полноценная "Гистория философии" объемом более 46 учебно-издательских листов. При этом в издание включены 53 страницы иллюстраций.

Итак, уже в этом году студенты вузов, аспиранты, преподаватели общественных дисциплин и все те, кто интересуется проблемами эволюции философской мысли, получат учебное пособие, в котором учтены новейшие подходы к объяснению сущности и характера историко-философского процесса. Авторский коллектив под руководством профессора Ч.С. Кирвеля внес весомый вклад в совершенствование преподавания курса истории философии в вузах.

Справки о новом издании - учебном пособии "Гистория философии" под ред. Ч.С. Кирвеля читатели могут получить в издательском отделе ГрГУ и по телефону (0152) 44-72-97.

ВРЕМЕНА МЕНЯЮТСЯ,
И МЫ МЕНЯЕМСЯ В НИХГ. ДАНИЛОВ,
редактор издательского отдела

права Белорусского государственного технологического университета, доктор философских наук, профессор П.А. Водопьянов.

В структуре нового издания четко просматриваются три блока: история развития мировой философской мысли с акцентом на европейскую традицию; специфика философской мысли России и внутренняя логика ее развития; история философской мысли Беларуси. По мнению профессора П.А. Водопьянова, содержательный анализ указанных смысловых блоков дает основание говорить о том, что работа обладает целым рядом достоинств. Несомненно удачным является изложение античной философии. Знакомство с историей античной философии позволяет сделать вывод, во-первых, о том, что именно в этот период в основном определяется проблемное поле классической европейской философии, и закладываются ее сущностные характеристики, и, во-вторых, о том, что уже античная философия содержит в себе, пусть и в латентном виде, целый ряд черт, присущих западной цивилизации.

Далее профессор П.А. Водопьянов отмечает: "Методологический подход, согласно которому философия является не только самосознанием эпохи, но и самосознанием цивилизации, сохраняется и при анализе средневековья. При этом само средневековье не рассматривается как

КРОЧЫМ У ЗАЎТРАШНІ ДЗЕНЬ

НАША СТРАТЭГІЯ

Важнымі задачамі ўніверсітэта з'яўляюцца забеспячэнне фундаментальнай падрыхтоўкі спецыялістаў, дастатковай для хуткай адаптацыі ва ўмовах сучаснай вытворчасці, а таксама фармаванне такіх кірункаў фундаментальных і прыкладных даследаванняў, якія адпавядаюць профілю падрыхтоўкі спецыялістаў, задавальваюць патрэбу народнай гаспадаркі рэгіёна.

Асноўнымі прыярытэтнымі кірункамі развіцця ўніверсітэта на бліжэйшым перспектыву, як адзначана ў плане яго развіцця, з'яўляюцца ўкараненне новай практыкі кіравання, якая адпавядае патрабаванням эканамічнай сітуацыі, звязанай з пераходам да рыначнай эканомікі, развіццё кароткатэрміновага і доўгатэрміновага стратэгічнага планавання, кіраўніцтва фінансамі, чалавечымі рэсурсамі, пошукі альтэрнатыўных крыніц фінансавання.

Актывізацыя ўздзеяння ўніверсітэта на рэгіён, яго ўдзел у навуковым аб'рунтаванні, працоўцы і ажыццяўленні палітыкі эканамічнага, сацыяльнага і культурнага развіцця рэгіёна, паслядоўнае павышэнне якасці навучання і прыкладных навуковых даследаванняў, актыўнае ўкараненне новых тэхналогій у навучанні і навукова-даследчай рабоце, актыўная канкурэнцыя на рынку адукацыі і навуковых паслуг - вось галоўнае, над чым працуе калектыў навукоўцаў. Звярнулі ўвагу і на такія, здавалася б, нетрадыцыйныя з'явы, як актыўнае прадпрыемліцтва, стварэнне і развіццё кансультацыйных, экспертных, інвацыйных, высокатэхналагічных прадпрыемліцкіх структур пры ўніверсітэце, якія дзейнічаюць па прынцыпах фінансавай самастойнасці і самаакупнасці, стварэнне спрыяльных умоў для высокай матывацыі персаналу ўніверсітэта і прыцягненне да працы найбольш кваліфікаваных і высокаінтэлектуальных кадраў.

Патрабуе далейшага ўдасканалення арганізацыя навучна-нага працэсу ўкаранення найвышэйшых педагагічных тэхналогій, метадаў псіхалага-педагагічнай дыягностыкі, пры гэтым неабходна забяспечыць пераход ад дырэктывага кіравання ўкараненнем педагагічных навацый да ўсебаковага навукова-метадычнага абслугоўвання навучальна-нававаўчага працэсу пры каардынацыі намаганняў кафедраў, метадычных аб'яднанняў.

На апошнім у мінулым навучальным годзе Савецце ўніверсітэта ішла размова аб рабоце ўніверсітэта. Былі закрануты ўсе сферы дзейнасці, падведзены вынікі, вызначаны напрамкі работы. Па прасьбе чытачоў газеты "Гродзенскі ўніверсітэт" мы звяртаемся да гэтай тэмы і публікуем у перадазе матэрыялы Савета ўніверсітэта, тым больш, што і час прыспеў: пачынаецца новы навучальны год, і не будзе лішнім азірнуцца на пройдзены шлях, задумацца аб планах і перспектывах.

НАРМАТЫЎНА-ПРАВОВАЯ БАЗА

На сучасным этапе развіцця працэс адраджэння вышэйшай школы ахаліў усе ступені і накіраванні дзейнасці. Праводзіцца вялікая работа з мэтай умацавання прававога "фундаменту" праведзеных пераўтварэнняў. Вялікае значэнне маюць пытанні прававога рэгулявання розных сфераў дзейнасці ўніверсітэта. Гэта пытанні навучання, матэрыяльна-бытавое забеспячэнне студэнтаў, удасканаленне навучальнага працэсу, арганізацыя і паляпшэнне метадычнага забеспячэння навучна-нага працэсу, ажыццяўлення кантролю за адукацыйным працэсам і іншыя. Нарматыўна-прававая база ўключае ўсе віды нарматыўных актаў, якія маюць адносіны да вышэйшай школы, і не абмяжоўваецца толькі дакументамі, якія распрацаваны Міністэрствам адукацыі.

Распрацаваны палажэнні аб цэнтры сацыялагічных даследаванняў ГрДзУ, аб псіхалагічным, лінгвістычным цэнтрах, аб дзейнасці камп'ютарнага цэнтры "Юнісофт". Пазабуджэнае развіццё ўніверсітэта ажыццяўляецца ў адпаведнасці з Часовым палажэннем аб сістэме платных паслуг.

Але, нягледзячы на шматлікія нарматыўна-прававыя акты, у заканадаўстве, якое рэгулюе адносіны, што ўзнікаюць у шматграннай дзейнасці вышэйшай школы, існуюць прабелы. Пераменны ў эканамічнай, палітычнай, культурнай і іншых сферах жыцця не маглі не закрануць дзейнічаючае заканадаўства. Аднак правільнае прыманенне і выкананне ўжо дзейнічаючых нарматыўна-прававых актаў з'яўляецца паслужыць неабходнай умовай для своечасовага і якаснага рашэння ўсіх задач, якія пастаўлены на сучасным этапе перад ўніверсітэтам як адным з цэнтраў навукі, культуры і адукацыі Рэспублікі Беларусь.

НАВУЧАЛЬНЫЯ ЎСТАНОВЫ НОВАГА ТЫПУ

Значную ролю ўніверсітэт адыгрывае ў развіцці ў рэгіёне адукацыйных устаноў новага тыпу: каледжаў, гімназій, ліцэяў і г.д. Гэта звязана з адной з вострых праблем удасканалення падрыхтоўкі спецыялістаў па розных накіраваннях, у прыватнасці, па фізіка-тэхнічнаму профілю. Мае месца нізкі ўзровень падрыхтоўкі выпускнікоў агульнаадукацыйных школ па матэматыцы, фізіцы і інфарматыцы. Школы-ліцэі з фізіка-матэматычным профілем (№ 1 і № 19) паспяхова вырашаюць гэтую задачу ў Гродне. Практыка паказвае, што далейшае павелічэнне колькасці навуцэнцаў у гэтых ліцэях з ліку гродзенцаў прыводзіць да зніжэння ўзроўню падрыхтоўкі, а матэрыяльнай базы для прыцягнення дзяцей з вобласці гэтыя навучальныя ўстановы не маюць. Таму лагічным рашэннем гэтай праблемы было б выкарыстанне матэрыяльнай базы сярэдніх прафесійных і сярэдніх спецыяльных навучальных устаноў вобласці. Наш ўніверсітэт сумесна з Лідскім гарвыканкам прапанаваў стварыць у г. Ліда на базе аднаго з прафесійна-тэхнічных вучылішчаў занальны шматпрофільны ліцэй для дзяцей цэнтральнай і ўсходняй частак Гродзенскай вобласці.

Прапановаецца выкарыстоўваць вопыт Гродзенскага тэхнічнага каледжа па рэалізацыі двухузроўневай сістэмы ў працэсе падрыхтоўкі спецыялістаў з сярэдняй прафесійнай і сярэдняй спецыяльнай адукацыяй.

НАВУЧАЛЬНА-ВЫХАВАЎЧЫ ПРАЦЭС

Кафедры, якія забяспечваюць выкладанне сацыяльна-гуманітарных дысцыплін у ГрДзУ, прапаноўваюць шырокі спектр дадатковых курсаў і спецкурсаў, пералік якіх кожны год можа мяняцца ў адпаведнасці з неабходнасцю.

Канцэпцыя ўдасканалення гуманітарнай падрыхтоўкі

спецыялістаў пакуль што няма ні ў ГрДзУ, ні ў рэспубліцы. Працоўка яе стрымліваецца адсутнасцю адпаведных стандартаў адукацыі, аднак ўніверсітэтам, улічваючы важнасць гэтай праблемы, былі зроблены наступныя крокі па вывучэнні і ўдасканаленні ўзроўню гуманітарызаванай адукацыі ва ўніверсітэце.

На пачатку 1995-1996 навучальнага года была ўдакладнена структура гуманітарнага цыклу дысцыплінаў, выдадзены загады, якія забяспечваюць нармальнае функцыянаванне сістэмы гуманітарнага цыклу дысцыплінаў.

Кафедры творча падыйшлі да мадэлі Міністэрства адукацыі 1992 г., якая прадугледжвае некалькі асноўных кірункаў гуманітарнай падрыхтоўкі студэнтаў: гістарычны, філасофскі, культуралагічны, эканамічны, сацыяльна-палітычны, псіхалага-педагагічны і мовазнаўчы. Гэтыя кірункі закладзены і ў базісны гуманітарны цыкл. На факультэтах была праведзена работа па адаптацыі гуманітарных цыклаў базавых планаў з улікам магчымасці дадатковага ўвядзення гуманітарных прадметаў за кошт дысцыплінаў, зацверджаных Саветам ўніверсітэта.

Вучэбна-метадычным аддзелам па ўзгадненні з факультэтамі распрацаваны графік вывучэння ўзроўню падрыхтоўкі і эфектыўнасці выкладання гуманітарных дысцыплінаў, які быў цалкам выкананы. Высокую ацнку рэцэнзентаў атрымалі праграмы па паліталогіі, культуралагічнага цыклу, этыцы, эстэтыцы, логіцы. У пачатку снежня мінулага года былі праведзены першыя рэктарскія кантрольныя. Іх аб'ектам стаў курс філасофіі на двух факультэтах: гісторыі і культуры і фізіка-тэхнічным.

Праводзілася анкетаванне студэнтаў па праблеме выкладання гуманітарных навук прадстаўнікамі адміністрацыі Прэзідэнта. Пасля гэтага была распрацавана метадыка апытання студэнтаў па выніках гуманітарнай падрыхтоўкі. У мінулым годзе таксама было праведзена анкетаванне, якое дазволіла мець зваротную сувязь са студэнтамі і ўбачыць іх ацнку гуманітарнага цыклу. Універсітэт можа прапанаваць двухузроўневую сістэму гуманітарнай падрыхтоўкі спецыялістаў. Гэта мадэль павінна абалірацца на дзяржаўныя: якія якасці і ўменні спецыяліста павінны быць сфармаваны ў вышэйшай школе з дапамогай гуманітарнай падрыхтоўкі. Хутчэй за ўсё, гэта будзе такія якасці, як патрыятычнасць, агульна-гуманітарныя веды, псіхалагічныя веды, уменне працаваць у калектыве, веданне

(Працяг на 4, 5 і 6 стар.)

КРОЧЫМ У ЗАЎТРАШНІ ДЗЕНЬ

прафесійнай этыкі, умённе кіраваць, вучыць людзей і г.д.

Двухузроўневая сістэма гуманітарнай падрыхтоўкі ў вучыцэ прадугледжвае рэалізацыю асноўных (базавых) курсаў у 1-6 семестрах, увядзенне дысцыплінаў другога ўзроўню (7-10 семестры), якія прадугледжваюць магчымасць прымяняць агульнагуманітарныя веды ў практычнай дзейнасці. Рэалізацыя праграмы дазваляе ўніверсітэту стаць цэнтрам адукацыйных сфераў рэгіёна, праз які павінна ісці карэкцыя каштоўнасцей суб'екта адукацыі. І тады можна дабіцца галоўнай мэты адукацыі - не проста даць прафесію, але і садзейнічаць станаўленню творчага, прафесійнага і асабіста вызначанага чалавека.

Метадычная работа - важны ўчастак работы вучыцэ, бо гэта плануемая пазнавальная дзейнасць выкладчыкаў і супрацоўнікаў, накіраваная на засваенне і ўдасканаленне існуючых, а таксама распрацоўку і ўкараненне новых прынцыпаў, форм і метадаў эфектыўнай арганізацыі навучальнага працэсу. Важнае зьвяно метадычнай работы - кафедра. Кафедра ўносіць прапановы ў навучальныя і рабочыя планы, вызначае кірунак і метадыку практычнай падрыхтоўкі студэнтаў. Усе гэтыя напрамкі пасляхова рэалізуюцца. Далей каардынацыя метадычнай работы кладзецца на метадычны аб'яднанні па спецыяльнасці.

Вельмі важная ў структуры арганізацыі метадычнай работы такая частка, як метадычны савет універсітэта. Ён выпрацоўвае стратэгію метадычнай работы, рашэнне асноўных канцэптуальных задач і выконвае экспертныя функцыі. Ён падрыхтаваны за апошні час рэкамендацыі па гуманітарнай падрыхтоўцы, канцэпцыя кабінетнай сістэмы, схема метадычнай работы ў вучыцэ, шэраг палажэнняў.

Навучальна-метадычны адзел - каардынацыйная структура, ён накіроўвае метадычную работу факультэтаў і кафедраў, аказвае ім дапамогу. Задачы аддзела - абнаўленне метадычнай работы, пошук новых форм, дапамога на ўсіх узроўнях ад факультэта да кабінета, кантроль за выкананнем. Ужо склаліся і традыцыі ў метадычнай рабоце. Гэта - і аб'яднанне вакол аддзела лепшых метадыстаў універсітэта, і планаваная работа па ўдасканаленні важных праблем: практычная падрыхтоўка, курсавое і дыпломнае праектаванне, змест навучальных планаў і праграм, забеспячэнне навучальна-метадычнай літаратурай і г.д.

Людзі, якія працуюць з ініцыятывай, заўсёды знаходзяць падтрымку. Сярод тых, хто пра-

цуе творча, з пошукам - дацэнт Ю.П. Залатухін, які ўзначальвае метадычнае аб'яднанне матфака, дацэнт А.М. Каладзінскі, старшы выкладчык Г.М. Жданеня, дацэнт Л.М. Хутарская - вопытны метадыст-фізік, дацэнт С.С. Маглыш, прафесары Л.У. Кірылюк, А.В. Бадакоў і многія іншыя, дзякуючы каму метадычная работа ў нашым універсітэце стала займаць важнае месца ў арганізацыі навучальнага працэсу.

Прыарытэтнымі на бліжэйшы час стануць наступныя кірункі метадычнай работы: стандартызацыя вышэйшай адукацыі (укараненне рэкамендацыі Міністэрства адукацыі РБ і пошук сваіх рашэнняў, стварэнне адаптаванай да рэгіёна канцэпцыі гуманітарнай адукацыі, аналіз і кантроль за забеспячэннем студэнтаў вучэбнай і метадычнай літаратурай, комплексная практычная падрыхтоўка студэнтаў, стварэнне інфармацыйных банкаў па праблемах вышэйшай школы, пошук і ўкараненне новых метадаў, форм, тэхналогій арганізацыі навучальнага працэсу па спецыяльнасцях, важнай праблемай застаецца ўдасканаленне структуры і змест курсавой і выніковай атэстацыі студэнтаў, яе формы і патрабаванні да іх, распрацоўка і ўдасканаленне крытэрыяў ацэнкі ведаў студэнтаў і г.д.

ВУЧЭБНАЯ І ВЫТВОРЧАЯ ПРАКТЫКА

Фармаванне прафесійных навучальнікаў і ўменняў, якія дазваляюць прымяняць раней засвоеныя веды, немагчыма без непасрэднага ўдзелу студэнтаў у вырашэнні канкрэтных актуальных задач у сферы іх будучай прафесійнай дзейнасці. Гэта ажыццяўляецца ў ходзе вытворчай практыкі студэнтаў. Педагагічная (вытворчая) практыка праводзіцца з 1 па 5 курс на ўсіх факультэтах, для кожнага - свой графік. У правядзенні педагагічнай практыкі накоплены каштоўны вопыт, наладжаны сувязі з школамі, захоўваецца кантынгент настаўнікаў, якія маюць багаты педагагічны вопыт, працуюць творча і зацікаўлены ў выніках практыкі студэнтаў і гатовы перадаць ім свой вопыт. Нягледзячы на ​​фінансавыя цяжкасці, на патрэбным узроўні праходзіць практыка па фізіка-тэхнічным факультэце, факультэтах эканомікі і кіравання і юрыдычным. У сувязі з недахопам базаў практыкі размеркавана па часе летняя навучальная практыка па бюджэтным і гаспадарчаразліковым патоках. Асноўныя цяжкасці правядзення вытворчай практыкі звязаны з адсутнасцю яе фінансавання і перанасычанасцю базаў практыкі.

ВЫХАВАЎЧАЯ РАБОТА

Апошнім часам ва ўніверсітэце сістэма выхаваўчай работы носіць мэтанакіраваны, шматузроўневый і шматвектарны характар. Выхаваўчае ўздзеянне на студэнтаў ажыццяўляецца на ўзроўнях групы, курса, факультэта, універсітэта, інтэрната для тых, хто ў ім пражывае. Нельга забываць пры гэтым і аб уздзеянні на іх усіх тых з'яў, што праходзяць у жыцці горада, рэгіёна, краіны і свету ў цэлым, галоўнымі "працуючымі" узроўнямі ў гэтай іерархіі з'яўляюцца акадэмічная група і курс для выхавання ў навучным працэсе, а для пазаўдзятарнай работы - факультэт з яго структурнымі ўтварэннямі і аб'яднаннямі, а таксама інтэрнат.

Асноўнымі напрамкамі выхаваўчай работы на кожным факультэце з'яўляюцца: выхаванне ў студэнтаў адказных адносін да прафесійнага станаўлення, да авалодання асновамі прафесійнага майстэрства, выхаванне ў іх грамадзянскай свядомасці, гатоўнасці да выканання шматлікіх функцый грамадзяніна - патрыёта, развіццё маральнай свядомасці, інтэлекту, фармаванне сучаснага светлагляду на аснове найвышэйшых дасягненняў навукі і практыкі, садзеянне ўсебаковаму творчаму развіццю індывідуальнасці кожнага студэнта, фармаванне пачуцця адказнасці перад сям'ёю, блізкімі, Айчынай. Формы рэалізацыі названых накіраванняў самыя разнастайныя, але асабліва роля належыць традыцыйным: навучальнаму працэсу, дзейнасці факультэцкіх структур, адміністрацыйных і грамадскіх арганізацый, сумеснай навукова-даследчай рабоце выкладчыкаў і студэнтаў, дзейнасці інстытута куратараў, клубна-гурткавай рабоце і мастацкай самадзейнасці, культурна-масвай рабоце, фізкультурна-аздараўленчым мерапрыемствам.

Выхаванне непарыўна звязана з навучаннем. Многія яго задачы могуць быць дасягнуты галоўным чынам у працэсе навучання як важнейшага выхаваўчага сродку. Эфектыўнасць выхаваўчага навучання абумоўліваецца ўзроўнем арганізацыі і культуры сумеснай дзейнасці выкладчыка і студэнта. Пры гэтым неабходны высокі прафесіяналізм у дзейнасці вузавыскага педагога, яго высокамаральныя якасці і ўчынкi. Аднак на практыцы далёка не заўсёды ў цэнтры ўвагі выкладчыка знаходзіцца асоба студэнта, навучальны працэс ажыццяўляецца, губляючы свае ўнутраныя духоўныя пачаткі. У павышэнні эфектыўнасці выхаваўчага навучання ёсць вялікія рэзервы, выкарыстоўваць якія пад сілу

САЦЫЯЛЬНЫ ПАРТРЭТ УНІВЕРСІТЭТА: ЛІЧБЫ І ФАКТЫ

Функцыянуе 56 кафедраў, на якіх вядзецца падрыхтоўка па 30 спецыяльнасцях.

53 загадчыкі кафедраў маюць ступень і званні, з іх 23 - ступень доктара, званне прафесара.

Падрыхтоўка кадраў вядзецца на дзевяці факультэтах - матэматычным, біялогіі і экалогіі, гісторыі і культуры, псіхалогіі і педагогікі, фізічнай культуры, эканомікі і кіравання, фізіка-тэхнічным, філалагічным, юрыдычным.

Прафесарска-выкладчыцкі калектыў налічвае 557 чалавек, з іх 254 - з вучонымі ступенямі, 201 - з вучонымі званнямі, у тым ліку 27 дактараў навук, 31 акадэмік і прафесар, 227 кандыдатаў навук, 168 дацэнтаў.

Усяго па плану ў 1997 годзе выконваецца 120 тэмаў, у тым ліку па праграмах усіх узроўняў - 37, з іх ГНТП-1 ("Матэрыялы" навуковы кіраўнік В.А. Струк, доктар тэхнічных навук, прафесар), дзве тэмы па гаспадарчых дагаворах прадпрыемстваў.

3 агульнай колькасці тэмаў у 1997 годзе - 98 фундаментальных, 16 - пошукавых, 5 - прыкладных. Восем фінансуемых тэмаў плана ў 1997 годзе і столькі ж у 1996 годзе было накіравана на ўдасканаленне арганізацыі і зместу навучальнага працэсу.

У 1996 годзе выконвалася 108 тэмаў. Тэматыка выконваемых навукова-даследчых работ адпавядае профілю падрыхтоўкі спецыялістаў ва ўніверсітэце.

Аб'ём фінансавання выконваемых у 1997 годзе НДР складае 2433,0 млн. руб., з іх гаспадарча-дагаворных - 30,0 млн, або 1 працэнт ад агульнага аб'ёму, у 1996 г. - 2513,0 млн. руб., з іх гаспадарча-дагаворных - 109,2 млн. руб., або 4 працэнты ад агульнага аб'ёму.

КРОЧЫМ У ЗАЎТРАШНІ ДЗЕНЬ

САЦЫЯЛЬНЫ ПАРТРЭТ УНІВЕРСІТЭТА: ЛІЧБЫ І ФАКТЫ

На 1 мая 1997 года ў аспірантуры навучаецца 124 аспіранты, 73 з іх - з адрывам ад вытворчасці.

У 1997 годзе заканчваюць аспірантуру 19 аспірантаў дзённай формы навучання і 3 завочнікі. 13 аспірантаў атрымалі размеркаванне ва ўніверсітэт, 6 - вольнае размеркаванне.

Усяго ў 1997 годзе прайшлі павышэнне кваліфікацыі праз аспірантуру, дактарантуру і спашукальніцтва 216 чалавек.

Падрыхтоўка навукова-педагагічных кадраў у аспірантуры ажыццяўляецца па 34 спецыяльнасцях.

У магістратуру БДУ у 1996 годзе накіравана 3 чалавекі.

У 1996/97 г. абаронена 4 доктарскіх дысертацыі і 13 кандыдацкіх, з іх 9 - аспірантамі ГрДЗУ, 2 - датэрмінава.

У 1996 годзе Саветам універсітэта была прынята праграма па развіццю сістэмы інфармацыйнага забеспячэння навучальнага працэсу і навуковых даследаванняў. Падведзены вынікі работы ў рамках гэтай праграмы.

Зроблены канкрэтныя крокі, якія сведчаць аб павелічэнні кніжнага і даведчана-інфармацыйнага фондаў універсітэта, фармаванні новых базаў дадзеных, інтэнсіўным развіццю сродкаў тэлекамунікацый і ўкараненні ва ўсе сферы жыццядзейнасці універсітэта сучасных інфармацыйных тэхналогіяў.

Прыкладзены неабходныя намаганні па набыцці базаў дадзеных рэфератыўнай і сігналнай інфармацыі па ўсіх кірунках навукова-педагагічнай дзейнасці на магнітных і аптычных носбітах, якія распаўсюджваюцца вядучымі міжнароднымі, расійскімі і рэспубліканскімі ўстановамі і інстытутамі.

кафедрам, іх кіраўніцтвам.

Есць праблемы ў інтэрнатах. Студэнты дапускаюць парушэнні грамадскага парадку, і не толькі ў сценах інтэрнатаў і навучальных карпусоў.

За паўгода работы ўніверсітэцкай камісіі на правапарушэннях на яе васьмі пасяджэннях разгледжаны паводзіны больш як 50 студэнтаў-парушальнікаў.

Галоўнай бліжэйшай задачай з'яўляецца распрацоўка рэальнай праграмы выхавання, якая ўвасобіла б навуковую і метадычную абгрунтаванасць і каардынацыю выхаваўчага працэсу.

НАВУКОВА- ДАСЛЕДЧАЯ РАБОТА

Арганізацыя навукова-даследчай работы ва ўніверсітэце вядзецца ў адпаведнасці з законам РБ "Аб навуковай дзейнасці", нарматыўнымі дакументамі міністэрства і ведамстваў РБ, планам развіццю ўніверсітэта, рашэннямі Савета і рэктарата. Асноўнай мэтай у арганізацыі навукова-даследчай работы з'яўляецца выкарыстанне навуковага патэнцыялу ўніверсітэта для эфектыўнага вырашэння навукова-тэхнічных праблем народнай гаспадаркі, а ў рамках універсітэта - падрыхтоўка кадраў вышэйшай кваліфікацыі і прыцягненне студэнтаў да рэальных навуковых даследаванняў.

Гэтай работай займаюцца дзесяць штатных супрацоўнікаў навуковага аддзела і навукова-даследчага сектара, намеснікі дэканай факультэтаў па НДР, загадчыкі кафедраў.

У мінулым навучальным годзе абмеркаваны на рэктарце 8, на Саваце ўніверсітэта - 4 пытанні, звязаныя з арганізацыяй навукова-даследчай работы.

Навуковы аддзел актыўна праводзіць арганізацыйную работу па адкрыццю магістратуры, укараненні распрацовак універсітэта ў вытворчасць і навучальны працэс, патэнтаванню распрацовак універсітэта і г.д.

Навукова-даследчая работа ажыццяўляецца ва ўніверсітэце адпаведна з "Планам навукова-даследчых работ" па дзевяці асноўных навуковых кірунках, з іх чатыры навуковыя кірункі адпавядаюць прыярытэтным кірункам навуковых даследаванняў Рэспублікі Беларусь.

Акрамя бюджэтных тэмаў, агульны аб'ём рэспубліканскага бюджэту - 2403 млн. руб., - універсітэтам выконваюцца тры гранты, вылучаныя фондам грунтоўных даследаванняў для маладых навукоўцаў.

Акрамя дзяржбюджэтай і гаспадарча-дагаворнай тэматыкі навуковых даследаванняў

у ўніверсітэт у 1996 годзе ўдзельнічаў у выкананні 5 грантаў (кантрактаў) міжнародных фондаў (далёкае замежжа).

Сумесна з універсітэтам Турына (Італія) і ўніверсітэтам Варвіка (Англія) выкананы папярэдні еўрапейскі праект Темпус-TASIS "Развіццё ўніверсітэта як цэнтра рэгіянальнай палітыкі ў галіне адукацыі і навуковых даследаванняў" у памеры 54000 долараў ЗША (1080 мільёнаў рублёў) на адзін год.

Атрыманы грант фонду Еўразія "У падтрымку стварэння WWW-сервера, арыентаванага на прадстаўленне інфармацыйных паслуг аб навуковай і адукацыйнай дзейнасці Гродзенскага ўніверсітэта, культуралагічнай, краязнаўчай і гістарычнай інфармацыі аб Рэспубліцы Беларусь, гродзенскім рэгіёне, горадзе Гродна". Аб'ём фінансавання - 17365 долараў ЗША.

Атрыманы грант ад фонда Сораса і фонда Еўразія на стварэнне на базе ГрДЗУ рэгіянальнай інфармацыйнай камп'ютарнай сеткі. Аб'ём фінансавання - 195000 долараў ЗША. Працягнута фінансаванне па навукова-даследчым праекце ІНТАС93-1929ext - 30000 долараў ЗША на 2 гады сумесна з Інстытутам біяарганічнай хіміі РАН і чатырма ўніверсітэтамі з Францыі, Германіі, Англіі і Грэцыі.

Усяго аб'ём фінансавання праектаў з міжнародных фондаў, у якіх удзельнічаў універсітэт, склаў 220865 долараў ЗША. З іх доля ГрДЗУ за 1996 год складала 104823 долары або 2096 млн. рублёў.

Праблемы ў развіццю навукова-даследчай работы такія: нізкі працэнт гаспадарча-дагаворных і прыкладных даследаванняў, складанасць з укараненнем вынікаў фундаментальных даследаванняў у вытворчасць. Распрацаваны мерапрыемствы па паляпшэнні работы. Плануецца актывізаваць рэкламную і маркетынговую дзейнасць, стварэнне спецыяльнай структуры, закліканай арганізоўваць рэалізацыю распрацовак і вытворчасць прадукцыі, распрацаванай ва ўніверсітэце, стварэнне бізнес-інавацыйнага цэнтра.

Апошнім часам значна актывізавалася навукова-даследчая дзейнасць студэнтаў. На факультэтах выкарыстоўваліся розныя формы арганізацыі навукова-даследчай работы студэнтаў. У асноўным гэта семінары навуковага кіраўніка і навуковыя гурткі.

Усяго студэнтамі апублікавана 93 работы. Асобна аб праведзеным сёлета тыдні навуцы "Свежы вечер-97".

У рамках тыдня на ўсіх факультэтах праведзены студэнцкія навуковыя канферэнцыі, на якіх з дакладамі выступілі 268 сту-

дэнтаў. Па выніках работы тыдня навуцы 56 студэнтаў атрымалі грашовыя прэміі, 112 - дыпламы ўніверсітэта. Лепшыя даклады былі абраны для публікацыі ў зборніку матэрыялаў канферэнцыі, які плануецца выдаць ва ўніверсітэце, для прадстаўлення на Рэспубліканскі конкурс студэнцкіх навуковых работ абрана 41 работа. З мэтай актывізацыі студэнцкага самакіравання, развіццю творчай ініцыятывы студэнтаў навуковым аддзелам распрацавана палажэнне. Вядзецца работа аб узнаўленні дзейнасці студэнцкага навуковага таварыства з наданнем яму шырокіх правоў у галіне кіравання і арганізацыі НДРС.

ПАВЫШЭННЕ КВАЛІФІКАЦЫІ

Арганізацыя павышэння кваліфікацыі прафесарска-выкладчыцкага саставу і супрацоўнікаў рэгулюецца "Палажэннем аб парадку павышэння кваліфікацыі ПВС і супрацоўнікаў", якое распрацавана навуковым аддзелам і зацверджана Саветам універсітэта ў 1995 годзе.

Павышэнне кваліфікацыі вядзецца ў адпаведнасці з перспектывным планам павышэння кваліфікацыі на 1995-1999 гады, які штогод карэктуюцца. Усяго па плану на 1996/97 навучальны год было запланавана павышэнне кваліфікацыі 90 чалавек. Фактычна павысілі сваю кваліфікацыю 94 чалавекі. На гэты мэта была патрачана сума ў 64381900 рублёў.

За мяккой павысілі сваю кваліфікацыю 13 чалавек: 2 - у ЗША, 3 - у Рэспубліцы Польшча, 4 - у Расіі, 4 - у Германіі.

Выкананне плана павышэння кваліфікацыі ў поўным аб'ёме ажыццяўляецца з вялікімі цяжкасцямі ў сувязі з жорсткім абмежаваннем універсітэта ў фінансавых сродках на гэты мэта. Вывучаецца пытанне неабходнасці адкрыцця факультэта павышэння кваліфікацыі на базе ўніверсітэта, а таксама больш шырокага выкарыстання для павышэння кваліфікацыі пазабюджэтных сродкаў розных фондаў. Шырока выкарыстоўваецца магчымасць павышэння кваліфікацыі на базе ўніверсітэта.

Дзейнічаюць два саветы па абароне дысертацый на атрыманне вучонай ступені кадэдата навук: К 02.14.01 і К 02.14.02.

УКАРАНЕННЕ НОВЫХ ТЭХНАЛОГІЯЎ

Адным з важных відаў дзейнасці ў арганізацыі навуко-

КРОЧЫМ У ЗАЎТРАШНІ ДЗЕНЬ

ва-даследчай работы з'яўляецца ўкараненне вынікаў даследаванняў у вытворчасць і навучальны працэс. У 1996 годзе з 108 выконваемых навукова-даследчых работ укаранілі вынікі 51 НДР, з іх у навучальны працэс - 46, што складае 90 працэнтаў ад усіх НДР, вынікі якіх укараніліся ў 1996 годзе. Усяго ў навучальны працэс укаранена 143 распрацоўкі ў 191 курс, спекурс, лабараторныя, дыпломныя і курсавыя работы (у параўнанні з сярэднім па Міністарству ў 1995 годзе: 47,4 распрацовак), у 1997 годзе плануецца ўкараненне вынікаў 45 навукова-даследчых распрацовак у навучальны працэс.

ДЗЕЙНАСЦЬ САВЕТА УНІВЕРСІТЭТА

Дзейнасць Савета ўніверсітэта ў справядачны перыяд ажыццяўлялася ў адпаведнасці з нарматыўнымі дакументамі. У якасці іх былі прыняты палажэнне аб Саветах вучы, Статут Гродзенскага дзяржуніверсітэта імя Янкі Купалы, а таксама зацверджаны Саветам план работы Савета на 1996/97 навучальны год.

Усяго праведзена 12 пасяджэнняў Савета ўніверсітэта. На працягу навучальнага года былі прыняты конкурсна замаяшчэння вакансій загадчыкаў кафедраў і пасада прафесара разглядаліся ў адпаведнасці з

патрабаваннямі, вызначанымі Палажэннем аб парадку замаяшчэння пасада прафесарска-выкладчыцкага саставу ў вучы Рэспублікі Беларусь. Усяго на пасяджэннях Савета ўніверсітэта пасля аб'яўлення конкурсу былі прыняты станоўчыя рашэнні па замаяшчэнні 18 пасада загадчыка кафедры і 5 пасада прафесара.

У дзейнасці па прысваенні вучоных званняў Савет ўніверсітэта кіраваўся Часовым палажэннем аб прысваенні вучоных званняў у Рэспубліцы Беларусь. На падставе гэтага дакумента ўстанавілася адпаведнасць дадзеных спашукальніка патрабаванням, прадугледжаным у адносінах прысваення вучонага звання дацэнта або прафесара.

Усяго ў 1996/97 навучальным годзе было разгледжана 10 атацыйных спраў, у тым ліку 9 па прысваенні вучонага звання дацэнта, 1 - па прысваенні вучонага звання прафесара.

Рашэнню пытанняў, звязаных з арганізацыяй і рэарганізацыяй асноўных структурных падраздзяленняў ўніверсітэта - кафедраў і факультэтаў - у дзейнасці Савета ў справядачны перыяд удзялялася значная ўвага. Былі прыняты рашэнні аб стварэнні кафедраў псіхалогіі пачатковай школы, кафедраў педагогікі і метадыкі пачатковага навучання, кафедраў беларускай і рускай моваў і метадыкі іх выкладання на факультэце псіхалогіі і педагогікі, аб аб'яднанні кафедраў асноў медыцынскіх ведаў і аховы здароўя дзяцей і

кафедры спартыўнай медыцыны, аб арганізацыі факультэта эканомікі і кіравання, аб стварэнні філалагічнага факультэта, аб стварэнні сектара платнай адукацыі, аб стварэнні кафедраў паліталогіі і сацыялогіі на факультэце гісторыі і культуры.

Работа вялася ў адпаведнасці з планам, які выкананы. Аналіз работы Савета ўніверсітэта сведчыць, што асноўныя стратэгічныя напрамкі на пасяджэннях Савета атрымалі сваё змястоўнае палаўненне ў працэсе абмеркавання і прыняцця рашэнняў па іх, што дазваляе не толькі аптымізаваць асноўныя аспекты дзейнасці ўніверсітэта, але і садзейнічаць рэалізацыі агульнай стратэгіі яго перспектывага развіцця як навукова-адукацыйнага цэнтара рэгіёна.

МІЖНАРОДНАЕ СУПРАЦОЎНІЦТВА

Рэктарат лічыць адным з важных кірункаў сваёй работы развіццё міжнароднага супрацоўніцтва, пашырэнне традыцыйных навуковых, дыдактычных, культурных і іншых сувязяў з замежнымі краінамі.

У 1996 годзе з замежных крыніц фінансавання аплочаны ўдзел супрацоўнікаў ўніверсітэта ў міжнародных навуковых, адукацыйных і метадыхных мерапрыемствах у памеры больш як 60000 долараў ЗША. Замежныя сувязі садзейнічалі ўкараненню сучасных тэхналогіяў у навучаль-

ны працэс - мультымедыа, відэа і аўдыёпрадукцыі, сучасныя тэлекамунацыі INTERNET і INTRANET. Ва ўніверсітэце адкрыты філіял бібліятэкі Інфармацыйнай службы Пасольства ЗША ў РБ.

Навуковае і акадэмічнае супрацоўніцтва з традыцыйнымі партнёрамі з Расіі (Масква, Санкт-Пецярбург), Украіны (Кіеў, Львоў), Літвы (Вільнюс, Шаўляй) на працягу года заставалася актыўным. У 1996 годзе кансорцыум у складзе ўніверсітэта Турына (Італія), ўніверсітэта Варвіка (Англія) і Гродзенскага дзяржуніверсітэта займаўся ажыццяўленнем праекта, накіраванага на мадэрнізацыю ўніверсітэцкага кіравання з улікам вопыту заходнеўрапейскіх партнёраў. У адпаведнасці з планам развіцця ўніверсітэта, вучонымі і выкладчыкамі ГрДзУ актыўна ўдзяляюць у развіцці прыгранічных сувязяў.

У 1996 годзе на кантрактнай аснове ў ўніверсітэце на розных факультэтах праводзілася навучанне студэнтаў і аспірантаў з Польшчы, Кітая, Даніі, ЗША, Сірыі, Ізраіля, Пакістана, Літвы, Расіі, Украіны, а таксама іншых краін СНД. Больш як 30 студэнтаў ўніверсітэта прымалі ўдзел у міжнародных спаборніцтвах у ЗША, Швецыі, Фінляндыі, Іране, Венгрыі, Балгарыі, Румыніі, Польшчы, Францыі, Турцыі, Швейцарыі, Ізраілі.

АБІТУРЫЕНТ - 97

Наш карэспандэнт падчас уступных экзаменаў звяртаўся да абітурэнтаў з пытаннямі: што для вас значыць паступленне ў вучы, што думаеце аб нашым ўніверсітэце? Адказы былі самыя розныя. Яны характарызуюць не толькі абітурэнтаў, ўніверсітэт, але і наш час:

- Хачу атрымаць прэстыжную прафесію...
- Вельмі змрочна тут і цёмна. Але бацькі хочучь, каб я паступіла...
- Мне падабаецца ГрДзУ. Ён стаіць на самай прыгожай вуліцы, сярод каштанаў. Так цудоўна тут, так хочацца паступіць!
- Адукацыя - гарантыя. Я ведаю, што змагу сваё жыццё ўладкаваць толькі з дыпламам...
- Тут столькі цікавых людзей! І выкладчыкі такія прыемныя на першы погляд...
- Шмат новых сяброў з'явілася. Раблю адкрыццё: мае ровеснікі - адукаваныя, здольныя і прагныя да ведаў людзі. Ура!...

Абітурэнт - 97... Які ён? На гэтым здымку - Аляксандр Мармыш. Паступаў на фізіка-тэхнічны факультэт, родам з Дзятлаўскага раёна. Любіць матэматыку, фізіку. Захапляецца спортам. Універсітэт, вучоба ў ім - даўняя мара Аляксандра.

Фота Ул. САРОКІНА

іншыя вершы паэта, у тым ліку самыя апошнія па часе напісання. Прыкладам, "Калі горычы перапоўнена сэрца..."

Першым разам давялося ўспрымаць яго непасрэдна з вуснаў самога аўтара. Памя-

падкрэсленай моўна-выяўленчай натуральнасцю і нязмушанасцю. Акрам таго, для мяне, селяніна па светалагляду і псіхалогіі, яны былі вабналюбыва паэтызацыяй высокай духоўнасці спакоўнага земляробча-

што прапанаваны варыянт аспірантам быў самаахвотна і адразу ўпадабаны і адобраны. Тым больш, улічваючы факт адсутнасці ў яго запасніках сваёй канкрэтнай і вынашанай праблемна-тэматычнай задумы і ідэі яе ажыццяўлення падчас навучання.

Сёння, з вышыні часу і вопыту, усё гэта само па сабе ўяўляецца па меншай меры досыць цікавым, але ў нечым і сімптаматычным. Насамрэч, ну, хоць бы тузанула нейкае каліва сумневу і падазронасці. Не кажучы ўжо пра душэўны тропат перад абсягам будучай складанай работы. Не...

Занатаваўшы тэму ў загаддзя падрыхтаваны для кансультацыі, парад і рэкамендацыі навуковага кіраўніка таўсматы сшытак і, такім чынам, прыняўшы яе да выканання, я ледзь не на наступны дзень распачаў шукаць спробныя падыходы па рэалізацыі сваіх мэтавых устаноў. Пайшла карпатлівая і цяжкая штодзённая праца...

Усё гэта, як зразумець чытач, было ў пару майго крытыка-літаратуразнаўчага малецця.

Няма чаго й казаць, што выхад кожнай найноўшай кнігі М. Танка станавіўся падзеяй ў маім жыцці. Я чакаў яго паэтычных зборнікаў, набываў іх па некалькі асобнікаў і меў адначасова дома, на службе, у бацькоў, дарожным партфелі... Чытаючы, нязменна радаваўся, што аўтар сведчыў вярнасць некалі абранаму шляху, высокім духоўна-маральным прынцыпам жыцця, нормам людскавання.

І яшчэ. Здавалася, я бачыў у іх тое, чаго іншыя не заўважалі ці што лічылі неістотным. Гэта не проста цешыла і натхняла, а нараджала дзівосны па сваёй прыродзе настрой інтымнай блізкасці і спахроўленасці, калі хочаце, сакрэтнай лучнасці з паэтам, у патаемах якога, думалася, былі дасведчаны толькі двое - ён, аўтар, ды я, чытач.

Да прыкладу, як з гэтым вершам, са зборніка "За маім сталом":

Сярод пісем розных адно атрымаў
Ад грушы старой у гародзе:
"Прыедзь, калі помніш смак дзічак маіх,
Мне спюніцца заўтра стагоддзе".
І вось я ў прэзідыуме ўжо сяджу
На нейкай калодзе з дрывотні.
На прызбе - кот, на шаламяні - гракі,
Ганчак прывіг ля падваротні.
І слухаю праз шапаценне лісця,
Праз звон-перазвон пчол напеўны,
Праз гул год былых - са слязамі ў вачах -
Кантату ахрыплага пеўня.

Пры яго першапачатным чытанні душою завалодалі дзіўная прасветленасць і пацучэвы ўзрух. Я верыў усяму гэтаму - і не верыў. Верыў таму, што вымалюваны свет быў маім, звывікла-знаёмым ад народзін. У ім нічога не ўзнікала знячэўку, а мела сваю абумоўленасць і заканамернасць. Тут канец аднаго з'яўляўся пачаткам другога і наадварот. У ім я быў я. А да чаго іншага, скажыце, можа імкнуцца чалавечая асоба, як не да натуральна-вольнага пачування ў часе і прасторы...

Я ўсведамляў і бачыў тую састарэлую грушу, калоду і прызбу, выразна ўяўляў ката і ганчак "ля падваротні", чуў "звон-перазвон пчол напеўны" і лагаднеў душою.

(Заканчэнне на 8 стар.).

таецца, і я, тужліва-знякавелы, сядзеў з папрочлівай смугою на вачах, ды і паэт ледзь знайшоў у сабе змогі давесці гэты верш да канцовага ладу. Доўга яшчэ па тым млосным чытанні ў паветры звінела дрогкая і мулкая цішыня. Зрэшты, сведкай таму -запіс, магнітафонная стужка...

Хто яго ведае, чаму яно так прынялося. Відаць, у гэтым і палягаюць патаемы ўздзеяння на чытацкія душы чарадзейнай магіі сапраўднай паэзіі.

А вазьміце псеўданім паэта, альбо яго вонкавы выгляд. Перакананы: яны не могуць не цікавіць, не хваляваць і не прыцягваць чытача - хто б ён ні быў па сваім узросце, полавай і сацыяльнай прыналежнасці.

Першым разам лёсіла ўвідавочыць паэта паміж іншых пісьменнікаў у атачэнні аматараў аўтографу, галоўным чынам, моладзі. Было тое ў Доме літаратара яшчэ падчас студэнцтва, ці не ў 1979 годзе. Амаль не зважаючы на ўладальніка асобніка сваёй самасвёжай кнігі "Прайсці праз вярнасць", ён размахліва выгрунтаваў на яе тытуле агромністы аўтограф - "Максім Танк". Паэт хоць і быў відочна стомлены, але глядзеўся падкрэслена фацэтна: ад яго зыходзіла высокая эстэтыка самавітай зграбнасці, вабнай натуральнасці густоўнага аздаблення. І, здавалася, гэта бачаць і адчуваюць усе.

Творы Максіма Танка прыцягвалі нацыясофскай заглыбленасцю, дзівоснымі па сваёй прыродзе спалукай і сімбіёзам старыны і навіны - як у праблемна-тэматычным, так і фармальна-стыльевым аспекце,

га занятку, усёй жыццёвай філасофіі той часткі насельнікаў нашых абшараў, якая жыла з цяглавітай сялянскай працы. Схіляў і ўражваў, калі хочаце, сам акт ухарошвання культуры ворыва і раллі - хлебадарнасці, мілавання кожнай драбніцы ў вяскова-бытавым начынні. Вобраз лірычнага героя, які паўставаў з яго вершаў, здаваўся падкрэслена сваім, тутэйшым, наскім. Гэта быў выразна мясцовы беларускі тубылец.

Канечне, час, звычайная чалавечая забылівасць, відаць, не могуць дазволіць мне ў поўнай меры прывесці канкрэты тых даўніх першапачатных уражанняў ад запазнання з творами выдатнага нацыянальнага паэта. Але, хай паверыць чытач, канцэптuallyна гэта выглядала акурат такім чынам.

І вось ужо згаданая аспірантура, Інстытут літаратуры імя Я. Купалы АН Беларусі. Хто ж мог падумаць, што прызначаны Вучонай радай установы навуковы кіраўнік дысертацыі Уладзімір Гніламедаў (яшчэ адна падстава дзячыць лёсу), загадзя аплавуе для мяне тэму "Максім Танк і сучасная беларуская паэзія"?... Памятаецца, яго досыць працяглы і цікавы маналог-развага адносна важнейшых праблем беларускай крытыкі і літаратуразнаўства, гісторыі нацыянальнай літаратуры спаквалі і няспешна выкіраваў на акцэнтацыю актуальнасці і навуковай значнасці мяноўна яе. Прынятага ў такіх выпадках акту выбару, абгаварэння некалькіх магчымых навуковых тэм не адбылося. Ён падаўся непатрэбнай лішніцай. Апрача ўсяго іншага, можа, і таму,

САМАРОДАК

Ад пранікнёна-усчуленага "пераварвання" - асэнсавання ўсё гэтае зместавае начыёне, сапраўды; закіпала слязою...

Ішоў час, пісалася дысертацыйная праца, пецілася думка-ідэя аб стрэчы-спатканні з паэтам, зацікаўленай гамонцы адносна шмат якіх праблем жыцця і часу, развіцця мастацкай літаратуры. Капіліся-назагішваліся да яго досыць клопатныя па свайму зместу і характару запытанні. Нецярплівалася дазнацца з вуснаў самога паэта і аб асаблівасцях пройдзенага ім жыццёвага і творчага шляху, сябрах і пабрацімах па пярэ, а таксама грамадскай працы, і аб долі-нядблі беларускага чалавецтва, аспектах яго сужыцця з іншымі народамі...Цікавіла, што называецца, усё да звання.

Канечне, пачаткова пры адной згадцы пра магчымую сустрэчу мяне нязменна атаймоўвалі абнясмеленасць і душэўны тропат, якія трываліліся на ўсведамленні аўтарытэту, вялікіх заслуг народнага паэта, яго месца і ролі ў гісторыі беларускай літаратуры. Я пудзёўся ўвідавочання з ім, баяўся прыцягнуць яго ўвагу, забіраць дарагі час. Тым не менш, праўдай будзе сказаць, спаквалі прыбывала пачуцця характэрнай нутраной самадастатковасці і веры, выпявала адчуванне яе рэальнасці.

І ўсё ж такі непасрэдна запазнацца з паэтам давялося з прыкметным спазненнем, па напісанні артыкулаў, рэцэнзій, абароны кандыдацкай дысертацыі. Цікава, што, як выявілася, ён быў абазнаны ў маім існаванні, нават у пэўнай ступені сачыў за публікацыямі. Па часе ў яго архіўных паперах давялося напаткаць колькі характэрных запісаў, а таксама выразкі некаторых маіх артыкулаў.

На вялікі жаль, сталася тое фактычна на сутонні яго жыццёвага шляху, тады, калі паэту пахілілася на дзевяты дзесятак. Калі некаторыя празмерна пюрсткія маладзёны з ліку гэтак званых "звышадраджэнцаў", стваральнікаў і "клясыкаў" новае літаратуры, самі пішучы цераз пень-калоду, выдаючы тамліва-глыбакадумны шырспахыў, наважыліся бесшабашна замахнуцца нават на яго высокі аўтарытэт, мусолячы хродкі тэзіс аб канфармізме і "прыкарытніцтве".

Пры ўвідавочанні і гутарцы М. Танк уразіў падкрэсленай адкрытасцю, шчырасцю і прывязнасцю, своеасаблівым душэўным характарам кантактабельнасці, натуральнасцю ў суб'ект-суб'ектных адносінах - усім тым, чым дагэтуль неаднакроць захапляў іншых суразмоўцаў, даследчыкаў творчасці, проста прыхільнікаў і сімпатыкаў таленту. Ад яго зыходзіла жыццёва-філасофская ўмудроннасць і дасведчанасць, духоўна-маральная цнота і прыстойнасць.

Паэт вёў сябе так, што, здавалася, цябе з ім анішто не чужыніла; знаходзячыся

побач, ты зусім не пачуваў сябе малюпаткім ці хоць бы нязначным. А між тым неяк самахоць ціснулася думка, што перад табою сапраўдны дар ад Бога, прыродны талент, чалавек-легенда, за плячыма якога надзвычайна вагома жыццёвая ношка. Былі інструктар ЦК камсамола Заходняй Беларусі, галоўны рэдактар часопіса "Полымя", шматгадовы першы сакратар і старшыня праўлення Саюза пісьменнікаў рэспублікі, дэпутат Вярхоўнага Савета СССР і БССР і старшыня Вярхоўнага Савета Беларусі, народны паэт рэспублікі, Герой Сацыялістычнай працы, акадэмік АН Беларусі, член ЦК КПБ, лаўрэат Ленінскай, многіх дзяржаўных і літаратурных прэмій СССР і Беларусі...

Распачаўшы гаворку з выдатным пісьменнікам і знаным грамадскім дзеячам, я быў нямаля здзіўлены наступнай акалічнасцю. Падавалася, ён зусім не акцэнтаваў сваіх канцэптальных поглядаў на жыццё і літаратуру, настойна не бараніў нейкіх праграмных тэзісаў, агулам, не з'яўляўся прыхільнікам жорсткіх актывізмаў - нікога дужа не ўхваляў і нікому не перакорыў. Аднак за кожнай выслюленай фразай вычувалася каларытная асоба самародка, кожнае слова вызначалася глыбокім зместавым начынем, заключала ў сабе падкрэсленую сэнсавую вагомасць і ёмістасць.

Уражвала свабода яго душэўнага самапачуцця, арганізацыя мыслення, раскутасць аповяду, нешматслоўнасць, пашанотнае стаўленне да памяці тых, хто адыйшоў. Нельга было не звярнуць увагі на характэрны сімбіёз сціпласці і самагоднасці паэта, адсутнасці нават намёку на аўтаркію і ў той жа час панавітасці прыроды. Міжволі адчувалася

вялікая маральная сіла і моц інтэлекту.

Трапяткая нітка ўспамінаў павяла яго ў сутонліваю даўніну часу, хмызоўе грамадска-палітычных і культурніцкіх варункаў. Ён прыгадаваў сваё малецце, перыяд уцякацтва ў Расію, таварышаванне ў 20-30-я ды і паслейшыя гады, калі яшчэ цешыла надзеямі маладая вясяна жыцця, з многімі цяпер бывалымі людзьмі, вылоўліваў з апрамецця памяці розныя здарэнні. Паэту ставіла мужнасці адкрыта і шчыра гаварыць на самыя вострыя і балючыя тэмы, закранаць і асэнсоўваць самыя нялёгкастраўныя праблемы. І ўсё ў яго трывалілася на інфармацыйна-фактурнай дасведчанасці і абазнанасці, вялікай нутраной перакананасці ў слушнасці і праўдзівасці сказанага ім, адсутнасці вымудраў і штучнага пазёрства, хоць бы якога намёку на імкненне зрабіць уражанне.

Пасля першай стрэчы пайшлі іншыя, між намі завязалася пэўная лістоўная і тэлефонная лучнасць. Аказіі надараліся тэ адметныя падзеі ў літаратурна-творчым жыцці рэспублікі, цікавыя кніжныя навінкі, публікацыі ў перыёдыках, то акты святочных урачыстасцей. Прызвынаены за доўгія гады і дзесяцігоддзі да шырокага кола кантактаў і ўзаемадачынненняў з пісьменнікамі і чытачамі, а таксама грамадскімі дзеячамі (да гэтага яго абавязвалі і змушалі і пасады, якія ён займаў), нездароўчы і саслабелы паэт нудзёўся і самоцёўся без іх, ажыўлена рэагаваў на кожны ліст, паштоўку альбо тэлефонны званок. Для мяне ж сам акт знаходжання ў яго кватэры-працоўні і ўслухоўвання ў багаты на цікавую фактуру і арыгінальныя думкі-высновы расповяд быў не інакіў як абрадам свяшчэннаадзейства. Думны твар, падкрэслена нехалатлівасць, душэўная адгуклівасць... Чым часцей і даўжэй даводзілася ўвідавочваць і слухаць паэта, тым штобольш расло ўсведамленне яго эпахтворчай ролі ў нашай літаратуры, прыбывала любові і павагі да яго асобы, усяго зробленага ім.

Нашы сустрэчы і размовы надавалі мне духоўнага мацунку, багацілі думку і пацуццё, зараджалі ахвотаю да працы, характэрным нутраным спакоем і верай у свае сілы.

(Здымкі зроблены за месяц да смерці М. Танка Генадзем Жыновым.)

Калектыў кафедры беларускай літаратуры выказвае глыбокае спачуванне старшаму выкладчыку **РУЦКАЙ Алене Віталееўне** з прычыны напаткаўшага яе вялікага гора - смерці **маці**.

Кафедра беларускай літаратуры выказвае глыбокае спачуванне дацэнту **КЛИМАНСКАМУ Сяргею Уладзіміравічу** з прычыны напаткаўшага яго вялікага гора - смерці **сястры**.

Рэдактар Людміла Мікалаеўна **ДАНИЛАВА**

Заснавальнік: **Гродзенскі дзяржаўны ўніверсітэт імя Янкі Купалы.**

Рэгістрацыйнае пасведчанне № 519.

Газета набрана, звярстана і адрэкавана на тэхніцы выдавецкага аддзела Гродзенскага дзяржаўнага ўніверсітэта імя Янкі Купалы. 230023 г. Гродна, вул. Ажэшкі, 22.

Набор і
вёрстка:
**М. ВЕРСТАК,
Ю. РАДС.**

Здадзена ў набор 15.09.97
Падысана да друку: 17.00
Заказ № 119

Аб'ём - 1 ум. друк. арк.
Наклад 500 асобнікаў.

Аўтары надрукаваных матэрыялаў адказваюць за падбор і дакладнасць прыведзеных фактаў, цытатаў, эканамічных даных, асабістых імянаў, географічных назваў і іншай інфармацыі, а таксама за тое, каб у матэрыялах не ўтрымлівалася даных, якія не падлягаюць адкрытай публікацыі. Радакцыя можа друкаваць артыкулы ў парадак абмеркавання, не падзяляючы пункту гледжання аўтара.

Наш адрас: ☐ 230023 г. Гродна,
вул. Ажэшкі, 22; пакой 228. ☎ 72-08-17.